

UNIVERZITA KOMENSKÉHO V BRATISLAVE
Filozofická fakulta. Katedra knižničnej a informačnej vedy
Akademická knižnica UK

KEGA 133UK-4/2013

Informačná gramotnosť

informačné zručnosti, schopnosti, znalosti, návyky

Populárne vs. vedecké a výskumné

Autor(i):

Ľudmila Hrdináková

Zhrnutie:

Tutoriál prináša informácie o tom:

- prečo by mal vysokoškolský študent využívať vedecké zdroje,
- aké sú rozdiely medzi vedeckými a populárnymi (prípadne obchodne a prakticky orientovanými informačnými zdrojmi,
- ako / kde hľadať kvalitné zdroje vo fondoch UK,
- čo urobiť, ak sa ponúka / ak je nevyhnutné využiť populárne zdroje.

Copyright:

Tento dokument môže byť použitý výhradne na výskumné, pedagogické alebo osobné študijné účely. Akékoľvek sublicencovanie, reprodukcia, redistribúcia, či predaj sú zakázané.

©Univerzita Komenského v Bratislave, 2014

Populárne informačné zdroje

Zámerom populárnych publikácií je informovať a baviť širokú verejnosť. Časopisy ako Time a Rolling Stone a knihy ako Michael Jackson: Music Living Legend od Rosemary Wallner, ktoré distribuuje Rockbottom Books, sú príkladmi populárnych zdrojov.

Pedagógovia a vysokoškolské projekty si dôrazne vyžadujú, aby si vysokoškolský študent naštuoval informácie publikované vo vedeckých časopisoch, knihách a iných recenzovaných zdrojoch informácií. V informačnom priestore však existuje nepreberné množstvo informácií, ktoré sa nachádzajú v populárnych publikáciách, ktoré sú často napísané oveľa atraktívnejším a nie tak zdĺhavým spôsobom.

Ich cieľom je informovať širokú škálu čitateľov o otázkach verejného záujmu, sú viac neformálne, môžu byť nepresné, rozhodne nejdú tak do hĺbky, ako by sa to žiadalo na odborné štúdium. Je to preto, lebo ich adresátom nie je primárne odborník (akým by vysokoškolák mal byť), ale laik.

Obchodné, komerčné, prípadne profesijné informačné zdroje

Publikácie, ktoré nie sú ani vedecké, ani populárne zdroje, aj keď sporadicky sú kombináciou oboch, aby praktici v určitých konkrétnych oblastiach, odvetviach a oblastiach trhu tvorili, zdieľali a využívali informácie, ktoré zlepšia ich podnikanie a obchodnú činnosť.

Ich obsah má špecifickejší charakter a špecializovanejšiu povahu než populárne informačné zdroje, ale nie sú zamýšľané ako vedecké. Tieto druhy publikácií sú určené odborníkom v danom odbore a / alebo nadšeným amatérom. Ich obsah sa zameriava na novinky, trendy v danej oblasti, publikovanie propagačných materiálov atď.

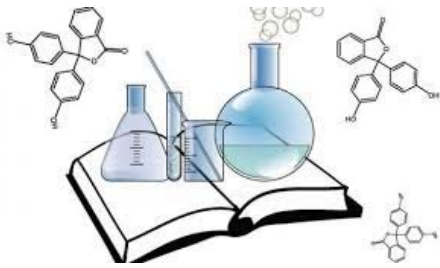
Obsahujú aj výsledky výskumov, informácie o nich sú však letmé, povrchné a informatívne, niekedy jednostranne podávané a veľmi často majú nádych senzačnosti.

Vedecké a výskumné informačné zdroje

Účelom a hlavným zámerom vedeckých a výskumných publikácií je šíriť výskum a odbornú diskusiu medzi odborníkmi v rámci odborov. Časopisy, ako sú Memory & Cognition a Journal of Abnormal Psychology sú typickými príkladmi vedeckých zdrojov. Vo vysokoškolskej práci je dôležité vychádzať z odborných vedeckých materiálov, aby mala tvoja práca seriózne základy.

Vedecké publikácie sú charakteristické tým, že ich obsah je napísaný odborníkmi v danom odbore vo všeobecne za účelom zdieľania informácií o pôvodnom výskume a analýzy zistení ostatných. Takáto publikácia bude starostlivo citovať všetky využité podklady a je zvyčajne i predmetom hodnotenia pred zverejnením. To znamená, že nezávislí odborníci posúdili správnosť a platnosť publikovaných informácií.

Primárne publikum výskumných informačných zdrojov sú kolegovia a iní špecialisti odboru, ku ktorým vysokoškolský študent začína patriť. Ich obsah je teda zvyčajne oveľa zložitejší, zrelší, podrobnejší a odbornejší ako obsah nájdený vo všeobecných časopisoch alebo vedecko-populárnych alebo populárnych časopisoch.

V rámci vysokoškolských úloh musí študent na podporu svojich argumentov použiť hlavne vedecké odborné materiály. Termín „vedecké“ znamená hlavne to, že sú napísané špičkovými a kvalifikovanými akademickými odborníkmi a podporované výskumami, vedeckými dôkazmi a citáciami.

Rozdiely a príklady v rámci časopisov

Rozdiely a váhu uvedených informačných zdrojov si možno dokumentovať na príklade populárnych, obchodných (ekonomických, profesijných) a vedeckých časopisov.

Populárne časopisy

- často ich píše novinári (prípadne spisovatelia), nie špičkoví odborníci v danej oblasti (informácie o téme sú len veľmi povrchné, nepresné),
- používajú jazyk všeobecne ľahko zrozumiteľný – nepoužívajú vedecký jazyk, dokáže ich čítať ktorýkoľvek čitateľ, nemusí byť vedec alebo odborník,
- zriedkavo poskytujú úplné citácie zdrojov, z ktorých informácie čerpajú (nepodávajú dôkaz o tom, že sú dôveryhodné, necitujú seriózne),
- sú napísané pre širokú verejnosť, teda tak, aby im rozumel ktokoľvek, čitateľ nemusí mať špeciálnu prípravu a vzdelanie v danom odbore,
- v populárnych časopisoch bývajú podstatne kratšie články ako vo vedeckých časopisoch (ktoré veľmi často poskytujú analytické príspevky až skrátané štúdie).

Populárne zdroje nemôžu tvoriť seriózne východisko pre prácu vysokoškolského študenta. Využívaním populárnych zdrojov k štúdiu a tvorbe akademických prác (a iných výstupov) brzdí svoje vzdelávanie v odbore a degraduje svoje výstupy tiež na populárne.

Príklady populárnych časopisov

Ekonomické (obchodné, komerčné) časopisy

- sú napísané zväčša na ekonomiku (daný odbor) zameranými žurnalistami,
- uverejňujú i články ekonomických a obchodných expertov,
- používajú ekonomický (obchodný) jazyk, ale značne prispôsobený laickej verejnosti,
- majú tendenciu publikovať články venované hlavne prieskumu (nie vedeckému výskumu),
- publikujú ekonomické analýzy,
- články sú krátke, povrchné, poznačené senzáciami a chtivosťou v snahe upútať pozornosť širšej verejnosti a zvyšovať náklad,
- časopisy majú komerčný zámer,
- majú tendenčný zámer a môžu obsahovať skrytú reklamu a podporu určitých ekonomických subjektov,
- zriedkavo poskytujú úplné citácie zdrojov, z ktorých informácie čerpajú (nepodávajú dôkaz o tom, že sú dôveryhodné, necitujú seriózne),
- sú napísané pre širokú verejnosť, teda tak, aby im rozumel ktokoľvek, čitateľ nemusí mať špeciálnu prípravu a vzdelanie v danom odbore,
- vyskytujú sa v nich kratšie ako články vo vedeckých časopisoch (ktoré veľmi často poskytujú analytické príspevky až skrátene štúdie),
- nebývajú recenzované a lektorované – nemajú systém vyhodnocovania dôveryhodnosti a kvality.

Príklady ekonomických časopisov

Vedecké časopisy (prípadne zborníky)

- sú napísané zamestnancami univerzít, vysokých škôl, vedcami – výskumnými pracovníkmi, pracovníkmi vedeckých ústavov a špičkových odborných ustanovizní, (chemikmi, historikmi, lekármi, umelcami, psychológmi, sociológmi, archeológmi, antropológmi atď.),
- používa vedecký (alebo technický) jazyk,
- majú tendenciu publikovať dlhšie články venované hlavne výskumu,
- zahrňujú plné citácie pôvodných zdrojov, z ktorých čerpajú, alebo na ktoré odkazujú,
- sú často lektorované, recenzované alebo posudzované – články preskúmavajú a hodnotia editori a ďalší odborníci, pred tým, než sú publikované alebo vôbec prijaté na uverejnenie (to vytvára spoľahlivý systém vyhodnocovania kvality článkov).

Príklady vedeckých časopisov

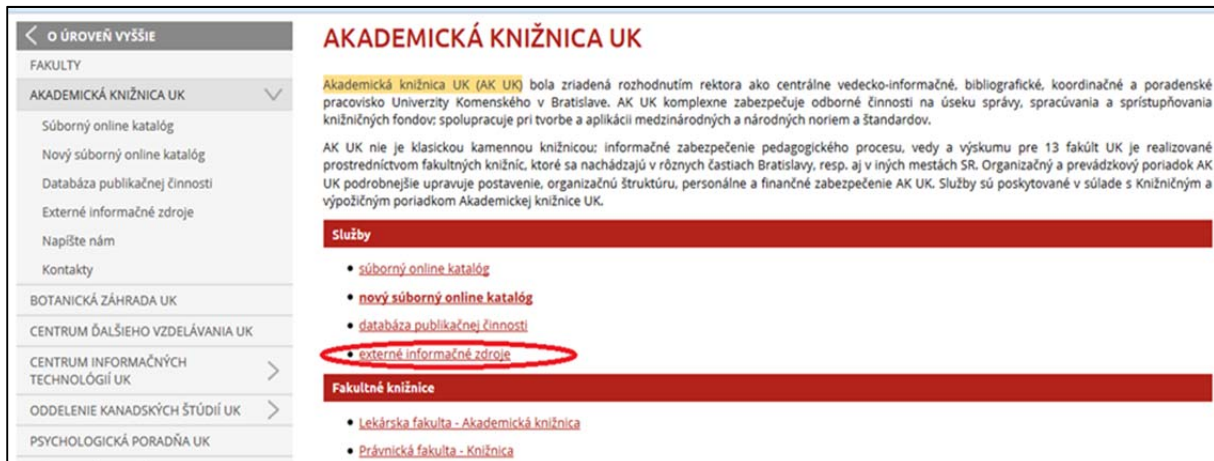

Stručná zhrňujúca navigácia pre rozpoznávanie vedeckých zdrojov

DRUH ZDROJA	atribúty
vedecký IZ	<ul style="list-style-type: none"> • napísaný odborníkom (-mi) • napísaný pre odborníkov • vysoko-odborný obsah • minimum reklamy, obrázkov, grafických prvkov, skromný ilustračný aparát – len vysoko relevantný obsahu • napísaný na základe pôvodného výskumu alebo duševnej práce • integruje a poskytuje citácie všetkých použitých zdrojov • je pred zverejnením lektorovaný, posudzovaný, recenzovaný • publikovaný vysokými školami, univerzitami, vedeckými ústavmi
populárny IZ	<ul style="list-style-type: none"> • nemusí byť napísaný odborníkom • často nie je podpísaný (je podpísaný šifrou, značkou, akronymom) • nie je primárne napísaný pre odborníkov • obsah je všeobecnejšieho charakteru • nie je napísaný na základe pôvodného (vlastného) výskumu alebo vlastnej duševnej práce • neuvádza použité zdroje na konci článku • nie je pred zverejnením lektorovaný, posudzovaný, recenzovaný • publikovaný komerčnými vydavateľstvami
obchodný (komerčný) IZ	<ul style="list-style-type: none"> • napísaný odborne zameranými žurnalistami, ľuďmi z praxe, • ako autor je podpísaná redakcia (prípadne anonymné) • napísaný pre odborníkov, nadšencov • odborný, reklamný, na prax zameraný obsah • veľa obrázkov, grafických prvkov, veľa fotografií -- bohatý ilustračný aparát – aj nerelevantný k téme • veľa reklamy • napísaný na základe praxe • často neobsahuje citácie všetkých použitých zdrojov, bibliografiu • obsah nie je lektorovaný, posudzovaný, recenzovaný • publikovaný komerčnými vydavateľstvami

Kde môžeš nájsť vedecké zdroje?

Overené a mimoriadne kvalitné vedecké časopisy a knihy sprostredkúva Akademická knižnica UK (AK UK) na: <https://uniba.sk/o-univerzite/fakulty-a-dalsie-sucasti/akademicka-kniznica-uk/externe-informacne-zdroje/>

The screenshot shows the website of the Akademická knižnica UK. On the left is a navigation menu with categories like 'FAKULTY' and 'AKADEMICKÁ KNIŽNICA UK'. The main content area is titled 'AKADEMICKÁ KNIŽNICA UK' and contains a description of the library's role. Below the description, there are two sections: 'Služby' (Services) and 'Fakultné knižnice' (Faculty libraries). In the 'Služby' section, the item 'externé informačné zdroje' is circled in red. The 'Fakultné knižnice' section lists 'Lekárska fakulta - Akademická knižnica' and 'Právnická fakulta - Knižnica'.

Na čom záleží?

Vo výskumnom projekte alebo práci vysokoškolského študenta je potrebné ukázať, ako sa jeho myšlienky sa vzťahujú k ostatným poznatkom a informačným zdrojom. Ako sme uviedli, vo väčšine prípadov je najvhodnejšie na podporu argumentov použiť články z odborných a vedeckých časopisov, pretože tie sú písané skutočnými odborníkmi s vedeckou praxou, obsahujú odkazy a informácie z ďalších zdrojov a boli starostlivo pripravené a upravené. V tom dávajú záruku pravdivosti, odbornosti a presnosti.

V závislosti na spracovávanej téme sa však môže vyskytnúť prípad, že študent bude musieť využiť články z populárnych časopisov. V tom prípade by mal:

- ubezpečiť sa a poradiť so svojim pedagógom, či zdroje, ktoré používa, sú prijateľné vzhľadom na požiadavky zadania,
- starostlivo si položiť nasledujúce otázky:
 - Je autor nejakým spôsobom zaťažený, predpojatý, zaujatý – má to vplyv na jeho závery?
 - Sú informácie presné?
 - Podporujú argumenty autora moje argumenty dôveryhodnými dôkazmi?

Literatúra:

- *How do I... determine a Scholarly or Popular Source?* [online]. Boulder: University Libraries, University of Colorado, [s. a.] [cit. 2014-09-29]. Dostupné na: <http://ucblibraries.colorado.edu/how/scholarly.htm>
- *Popular vs. Scholarly Articles - Guide* [online]. Tucson: The University of Arizona Library, 9.7.2005 [cit. 2014-09-29]. Dostupné na: <http://www.library.arizona.edu/help/tutorials/scholarly/guide.html>
- *Scholarly vs. Popular Sources* [online]. Vancouver: UBC Library, [s. a.] [cit. 2014-09-29]. Dostupné na: <http://help.library.ubc.ca/evaluating-and-citing-sources/scholarly-versus-popular-sources/>
- *What's the Difference between Scholarly Journals and Popular Magazines?* [online]. Washington: Georgetown University Library©2009 – 2014 [cit. 2014-09-29]. Dostupné na: <http://www.library.georgetown.edu/tutorials/scholarly-vs-popular>

